

Adroddiad i'r:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	30 Ionawr 2018
Aelod Arweiniol / Swyddog: Cyllid	Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog
Awdur yr Adroddiad:	Dawn Davies, Rheolwr Darpariaeth Gwasanaeth / Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Cynllun Lleihau Treth y Cyngor 2018/19

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mabwysiadu Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Chynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Diwygiadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2018.

2. **Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?**

Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddiddymu budd-dal treth y cyngor yn ei ffurf bresennol ar draws y DU. O 31 Mawrth 2013 daeth budd-dal treth y cyngor i ben ac mae'r cyfrifoldeb am ddarparu cefnogaeth ar gyfer treth y cyngor a'r arian sy'n gysylltiedig, wedi cael ei basio i Lywodraeth Cymru. Roedd Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol yng Nghymru, wedi cyflwyno cynllun newydd i ddarparu cymorth treth y cyngor a fabwysiadwyd gan y Cyngor ym mis Ionawr 2013.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cwblhau'r ddau set o reoliadau ar 9 Ionawr 2018 ac mae angen mabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor newydd a'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau diwygiadau 2018 erbyn 31 Ionawr 2018.

3. **Beth yw'r argymhellion?**

Aelodau i fabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor a'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a'r Rheoliadau Diwygiadau i Ofynion Rhagnodedig (Cymru) 2018, o ran blwyddyn ariannol 2018/19.

Bod yr aelodau'n cymeradwyo'r 3 elfen ddewisol o'r cynllun, a ddangosir yn adran 4.2, ar gyfer 2018/19.

4. **Manylion yr Adroddiad**

4.1 **Y Cynllun Arfaethedig 2018/19**

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd ar gyfer 2018/19 fe gytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun diwygiedig archwilio'r paramedrau canlynol:

- Parhau gydag un cynllun a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawlwy'r ar draws Cymru. Mae'r lefel uchaf o gefnogaeth wedi ei osod ar 100%.

- I barhau i ddarparu nifer fach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rhai sydd ar gael o dan y cynllun presennol, gan alluogi awdurdodau lleol i ymateb i'w hamgylchiadau lleol gwahanol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol).
- Parhau i fod yn seiliedig ar ddiwygio'r system Budd-dal Treth y Cyngor flaenorol, tan 2019-20 fel bod y risgiau gweithredol yn cael eu rheoli ac y gellir parhau i ddarparu cymorth.

Uwchraddio ar gyfer 2018-19

Mae Rheoliadau CTRS 2013 yn cael eu diwygio er mwyn uwchraddio ffigyrau ariannol penodol ar gyfer 2018-19 a ddefnyddir i gyfrifo hawl i ostyngiad ar gyfer ymgeiswyr nad ydynt yn gymwys i gael budd-dal.

Caiff nifer o ffigyrau eraill a gynhwysir yn Rheoliadau CTRS 2013 eu diwygio, mae'r rhain yn cynnwys:

- **Lwfansau personol mewn perthynas â phreimiymau oedran gweithio, gofalywr ac anabled.**
Mae'r ffigyrau ariannol mewn perthynas â'r lwfansau hyn wedi cael eu diwygio ac wedi cynyddu yn unol â chostau byw cynyddol. Y confensiwn yw uwchraddio yn unol â ffigwr Mynegai Prisiau Defnyddwyr mis Medi o'r flwyddyn flaenorol (sef 3.0% ar gyfer 2018-19). Gan fod Deddf Diwygio'r Gyfundrefn Les a Gwaith wedi rhewi uwchraddio'r lwfansau oedran gweithio o fewn y budd-daliadau nawdd cymdeithasol, effaith cynyddu'r lwfansau hyn o fewn CTRS yw na fyddant mwyach ochr yn ochr ag elfennau tebyg ym maes Budd-dal Tai.
- **Lwfansau personol mewn perthynas ag ymgeiswyr sy'n bensiynwyr**
Mae'r ffigyrau ariannol mewn perthynas â chyfraddau pensiynwyr wedi eu diwygio ac yn cyd-fynd â Budd-dal Tai. Mae'r rhain wedi cael eu cyfrifo gyda chymorth gan yr Adran Gwaith a Phensiynau yn dilyn Datganiad yr Hydref y Canghellor yn 2017, ac maent wedi cael eu huwchraddio drwy wahanol dechnegau. Er enghraifft, caiff gwarant safonol lleiaf y Credyd Pensiwn ei uwchraddio gan enillion, tra bod y Pensiwn Ychwanegol a'r cynyddrannau yn cael eu huwchraddio gan brisiau.
- **Didyniadau annibynyddion**
Bydd y ffigyrau ariannol mewn perthynas â bandiau incwm a didyniadau a wnaed mewn perthynas ag 'annibynyddion' yn cael eu huwchraddio. Os na chaiff diwygiadau eu gwneud, ni fyddai didyniadau priodol yn cael eu gwneud o ddyfarniadau CTRS, gan na fyddai'r trothwyon incwm yn adlewyrchu enillion cyfartalog mwyach, ac ni fyddai'r didyniad yn adlewyrchu cost gyffredinol y dreth gyngor mwyach.

Diwygiadau Ychwanegol

Yn ogystal ag uwchraddio'r ffigyrau ariannol, mae angen nifer o ddiwygiadau yn dilyn hynny i Reoliadau CTRS 2013 i sicrhau fod Rheoliadau 2013 yn parhau'n gyfredol ac yn addas i'r diben.

- Caiff diwygiadau eu gwneud mewn perthynas â'r Lwfans Cymorth Cyflogaeth. Cafodd yr elfen Gweithgaredd Cysylltiedig Â Gwaith gaiff ei dalu i'r rhai sy'n derbyn Lwfans Cymorth Cyflogaeth (Grŵp Gweithgaredd Cysylltiedig Â Gwaith) ei ddiddymu ar gyfer Ceisiadau Newydd o 3.4.2017 a bydd yr elfen gyfatebol yn y Credyd Cynhwysol hefyd yn cael ei ddiddymu. Ond fe fydd yna rai achosion a fydd yn parhau i gael mynediad i'r Grŵp Gweithgaredd Cysylltiedig â Gwaith. Bydd diwygiadau testunol yn cael eu gwneud yn dilyn hynny i Reoliadau CTRS 2013 i sicrhau eu bod yn parhau'n gyfredol.
- Yn Ebrill 2018, bydd Rhan 1 Rheoleiddio ac Arolygu Deddf Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 yn dechrau i bwrpasau penodol. Bydd Rhan 1 y Ddeddf yn disodli'r gyfundrefn ar gyfer rheoleiddio ac arolygu lleoliadau gofal cymdeithasol yng Nghymru. Pan fyddant yn cael eu gweithredu, bydd y darpariaethau hyn yn disodli rheoleiddio sefydliadau gofal cymdeithasol ac asiantaethau o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000. Bydd Rhan 1 y Ddeddf yn dechrau mewn perthynas â'r lleoliadau canlynol o Ebrill 2018, gwasanaeth cartref gofal, gwasanaeth llety diogel, gwasanaeth teulu preswyl a gwasanaeth cefnogaeth yn y cartref. Caiff newidiadau eu gwneud i Reoliadau CTRS 2013 i adlewyrchu'r gwasanaeth newydd.
- Cyflwynwyd Taliad Cefnogaeth Mewn Galar ar gyfer gweddwon a phartneriaid sifil ddaeth yn weddwon wedi Ebrill 2017. Mae newidiadau wedi eu gwneud i reoliadau CTRS 2013 i sicrhau nad chaiff y taliadau hyn eu cynnwys yn y rhestr ddiystyru Cyfalaf ac Incwm.
- **Crëwyd dwy gronfa elusennol yn 2017 i helpu'r rhai ddioddefodd ymosodiadau terfysgol sef 'We Love Manchester Emergency Fund' a'r 'London Emergencies Trust'. Bydd newidiadau'n cael eu gwneud i Reoliadau CTRS 2013 i sicrhau fod y taliadau hyn yn cael eu cynnwys yn rhestr o'r hyn gaiff eu diystyru o ran incwm a chyfalaf.**
- Cafodd cynllun Gwaed Heintiedig Cymru ei gyflwyno yng Nghymru i ddarparu cymorth ariannol i bobl sydd wedi eu heintio â HIV neu Hepatitis C yn dilyn triniaeth o fewn y Gwasanaeth Iechyd gyda gwaed wedi ei heintio yn y 1970au a'r 1980au. Bydd rheoliadau CTRS 2013 yn cael eu newid i sicrhau fod y taliadau yn cael eu diystyru wrth gyfrif incwm a chyfalaf i bwrpas asesu hawl unigolyn i Ostyngiad yn Nhreth y Cyngor.
- O ran y CTRS yng Nghymru caiff £10 yr wythnos ei ddiystyru o ran y taliadau a wneir i ddioddefwyr erledigaeth Sosialaeth Genedlaethol gan Lywodraethau'r Almaen ac Awstria. Bydd Rheoliadau CTRS 2013 yn cael eu diwygio fel y bydd taliadau a wneir i ddioddefwyr erledigaeth Sosialaeth Genedlaethol gan Lywodraeth yr Iseldiroedd yn cael eu trin yn yr un modd.
- Mae'r Ymddiriedolaeth Thalidomide yn gweinyddu'r Grant Iechyd Thalidomide ar ran yr Adran Iechyd. Bwriad y taliadau gan yr Ymddiriedolaeth oedd cynorthwyo pobl yr achoswyd eu hanabledau gan y defnydd o Thalidomide i gwrdd â chostau'n ymwneud ag iechyd. Bydd rheoliadau CTRS 2013 yn cael eu diwygio i sicrhau fod taliadau o'r fath yn cael eu diystyru'n llawn wrth gyfrif cyfalaf i bwrpas asesu hawl unigolyn i ostyngiad yn Nhreth y Cyngor ac wrth benderfynu incwm yr annibynyddion.

4.2 **Elfennau Dewisol ar gyfer penderfyniad y Cyngor**

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith os ydynt wedi bod yn derbyn budd-dal cymwys perthnasol am o leiaf 26 wythnos
- b) Disgresiwn i ddiystyru rhan neu'r swm cyfan o Bensiynau Anableded Rhyfel a Phensiynau Rhyfel Gwragedd Gweddwr wrth gyfrifo incwm.
- c) Y gallu i ôl-ddyddio, am hyd at 6 mis, unrhyw gais dyfarniadau Cymorth Treth y Cyngor ar gyfer cwsmeriaid oedran gweithio fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

4.3 Roedd Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ymgynghori ffurfiol ar y cynllun presennol a'r newidiadau posibl, gan ei alluogi i fod yn gost niwtral i Awdurdodau Lleol. Cyflwynwyd sylwadau gan nifer o sefydliadau, gan gynnwys Cyngor Sir Ddinbych, gan awgrymu newidiadau i'r cynllun.

Ar ôl ystyriaeth briodol, penderfynwyd parhau â'r cynllun fel y mae, gydag unrhyw ddiffyg rhwng y lleihad a roddir a'r grant penodol a dderbynnir, yn cael ei feddu gan yr Awdurdod Lleol.

Yn anffodus, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi penderfynu bod y lefelau cyllid ar gyfer y cynllun i aros ar lefelau 2013/14, a greodd bwysau cyllidebol yn 2017/18 ac a fydd yn parhau i wneud hynny yn 2018/19.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Bydd mabwysiadu'r cynllun hwn yn helpu pobl ddiameddiffyn, gan sicrhau eu bod yn byw mor annibynnol ag sy'n bosibl.

6. **Faint fydd yn gostio a sut fydd yn effeithio ar y gwasanaethau eraill?**

Mae £9.172 wedi ei nodi yn y cytundeb ar gyfer Sir Ddinbych ar gyfer Cefnogaeth Treth y Cyngor gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, y gwariant presennol yw £9.393, ac os byddai Treth y Cyngor Net yn cynyddu 4.46% (hy cynnydd arfaethedig y cyngor a lwfans ar gyfer newidiadau i argymhellion eraill sydd wedi'u cynnwys yng nghyfanswm y bil) mae'r gwariant a ragwelir ar gyfer 2018/19 oddeutu £9.812 miliwn. Mae hyn yn rhoi diffyg o tua £640k ar gyfer 2018/19 y mae darpariaeth gyllidebol wedi ei gwneud fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2018/19.

7. **Beth yw prif ganlyniadau'r Asesiad o Effaith ar Les?**

Nid oes Asesiad o Effaith ar Les wedi'i gwblhau ar gyfer yr adroddiad hwn gan fod y cynnig ar gyfer ymestyn y cynllun presennol yr ymgynghorwyd arno yn 2012. Nid oes unrhyw newidiadau materol arfaethedig (a dim newidiadau i'r elfennau dewisol), fodd bynnag, mae'n ofyniad cyfreithiol bod y cynllun yn cael ei gymeradwyo'n ffurfiol gan y Cyngor yn flynyddol.

8. **Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cyflawni gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?**

Ddim yn berthnasol gan fod hyn yn ymestyniad o'r cynllun presennol yr ymgynghorwyd arno yn 2012.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n ofynnol i'r Cyngor fabwysiadu cynllun lleihau yn flynyddol. Gan fod cyllid ar gyfer CTRS wedi aros yn sefydlog ar draws Cymru am nifer o flynyddoedd mae effaith y cynnydd yn Nhreth y Cyngor ar y cynllun gostwng yn gorfod cael ei ariannu'n lleol. Mae'r cynigion yn yr adroddiad hwn wedi eu cynnwys fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2018/19.

10. Pa risgiau sydd yn bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae risgiau i'r Cyngor o beidio mabwysiadu'r cynllun hwn, gan y byddai'n rhaid i Gyngor Sir Ddinbych yn dilyn hynny fabwysiadu'r cynllun diofyn, a allai gynyddu cyfanswm y gost.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

- Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynllun Lleihau Treth y Cyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2018.